

ЕВГЕН МАЛАНЮК (1897—1968)

Поезія:

- Стилет і стилос*, Подебради, 1925
Гербарій, Гамбург, 1926
Земля й залізо, Париж, 1930
Земна Мадонна, IV книга лірики, Львів, 1934
Перстень Полікрата, ліроепіка, Львів, 1939
Вибрані поезії, Львів-Краків, 1943
Влада, Філядельфія, 1951
П'ята симфонія, поема, Філядельфія, 1954
Поезії в одному томі, Нью-Йорк, 1954 (Це видання включає збірку *Проща*)
Остання весна, Нью-Йорк, 1959
Серпень, Нью-Йорк, 1964

Есеї та монографії:

- Нариси з історії нашої культури*, Нью-Йорк, 1954
До проблем більшовизму, Нью-Йорк, 1956
Малоросійство, Нью-Йорк, 1959
Illustrissimus Dominus Mazera, Нью-Йорк, 1961
Книга спостережень I, Торонто, 1962
Книга спостережень II, Торонто, 1966

Евген Маланюк походив із козацько-чумацького роду. Народився він на Херсонщині.

Середню освіту здобув у відомому Єлисаветському реальному училищі, де вчилися також Садовський, Саксаганський, С. Чикаленко та Ю. Яновський. Під час першої світової війни Маланюк був старшиною російської армії; визвольні змагання покликали поета служити українському народові, і він став сотником армії Української Народної Республіки.

Цей період залишив глибокий слід на його світогляді — Маланюк до кінця життя вважав себе вояком. Певна річ, це сильно відобразилося й на творчості поета.

1921 року Маланюк, разом з багатьома іншими вояками УНР, був інтернований у польському таборі в Каліші. Згодом він опинився в Чехії і вступив до Господарської Академії в Подебрадах, що її чеський уряд заснував для українських вояків-емігрантів. Там Маланюк здобув звання інженера. Невдовзі він переїхав до Варшави, де жив і працював.

Між двома війнами Маланюк виріс на витонченого майстра в мистецтві поезії. На нього звернули увагу не тільки еміграція і Галичина, але також і Радянська Україна. Там він офіційно став ворогом всього, що радянське, а неофіційно — здобув велику симпатію творців «розстріляного відродження».

У цей період своєї творчости Маланюк написав дуже багато цінних есеїв та статей на літературні теми; крім того, він систематично рецензував нові літературні появи на еміграції, в Галичині, на Закарпатті та в Радянській Україні. Поет також друкував багато статей на історичні та громадсько-політичні теми; в них він висловлював свої дуже особисті, безкомпромісові погляди на явища і події. Багато статей про проблеми української культури містив Маланюк в іншомовній пресі, особливо в польській (журнали «Мархольт», «Всхуд» та інші).

Поет співпрацював у журналах «Веселка», «Студентський вісник», «Літературно-науковий вісник», «Вісник», «Студентська думка» та багатьох інших. Деякий час містив твори в журналі «Ми», але невдовзі дійшло до досить бурхливого розриву між ним і редакцією. Цю справу потім довго дискутували на сторінках журналів; журнал «Ми» помістив статтю Святослава Доленги «Поет п'їтьми і хаосу», що в ній автор безоглядно і цілком тенденційно «розправляє» з твор-

чістю Маланюка, а в «Віснику» появилися ряд відповідей, так само безцеремонних.

Під час другої світової війни поет переїхав до Німеччини. Він жив у Регенсбурзі, де був учителем математики та літератури в українській таборовій гімназії.

Евген Маланюк помер 16 лютого 1968 року в Нью-Йорку. До останніх днів свого життя він систематично публікував поезію та публіцистику і їздив з літературними виступами та рефератами по різних осередках української еміграції.

Окремі його поезії перекладені на німецьку, чеську, російську, польську, французьку й англійську мови. Велика збірка польською мовою, під заголовком «Геллада степова», вийшла в перекладі поета Ястршембець-Козловського — перед війною, в Парижі. А нещодавно вийшла збірка перекладів французькою мовою.

Уже на перших етапах свого творчого шляху Маланюк зробив висновок, що визвольні змагання не були вирішальною розв'язкою проблеми української державности. Він вирішив, що його особиста роля, як вояка української армії, ще не закінчена. Демобілізувавшись, він взявся за перо, і воно для нього стало новою зброєю, що виявилася багато успішнішою за рушницю.

Так, уже в першій збірці «Стилет і стилос» Маланюк кинув виклик усьому, що йде від Росії, як також і всьому м'якому і слабому в українській психиці. Він протиставив силу, мужність і вольовість українського народу його слабості, розспіваності, тужливості і любові до мирного життя, порівнюючи ці прикмети до Риму, з одного боку, і до Еллади — з другого. У цій збірці Маланюк також оформив тодішне своє розуміння завдань поезії та її творців: поет мусить насамперед формувати націю, будуючи в душах своїх читачів тверду та безкомпромісову національну свідомість.

У суворій тематиці та дикції цих творів є щось свідомо старозавітне — можна провести багато паралель між тоном Ісаї чи Єремії та тоном першої збірки Маланюка.

Ця творча галузь продовжувалась у поета до останніх його творів. Саме вона принесла йому найбільше слави серед широких читацьких кіл. Український читач його покоління, і навіть дехто з молодших його прихильників, має уявлення про нього передусім як про поета-історіософа, поета державника, який словом будує імперію українського духу.

Проте, вже в першій збірці ми бачимо також інші аспекти творчого обличчя Маланюка. Ті галузки його поезії зростають з кожною збіркою; саме вони коронували його останні збірки.

Поетові Маланюкового масштабу аж ніяк не досить бути лицарем, будівничим чи ідеологом свого народу. Він також мусить говорити про загальнолюдське, тобто — про дуже особисте. Маланюк свідомий цього романтичного янусового роздвоєння, і часом навіть говорить про нього у своїх творах. Його публічне обличчя трибуна та приватне обличчя чутливого мистця-філософа часом існують поруч гармонійно, а часом зустрічаються в гострому конфлікті, що щемить у рядках. Бо тоді, коли поет як трибун мусить бути незламно сильний, залізно гордий та, щонайважливіше, цілком відданий своєму ідеалові, — поет як людина усвідомлює свою самотність, свою розгубленість перед величчю всесвіту. Маланюк — витончений лірик, який з великою майстерністю та філіграністю вміє передати нюанси людських почувань: переживання самотності і метафізичного жаху, бажання ніжності, тепла, любови.

Нам здається, саме ці «Іх-гедіхте» поета матимуть в українській літературі найтриваліше значення. Бо навіть тоді, коли минеться наше лихоліття, вони все ще світитимуть тими цінностями, що вічні, бо вирвані з дуже особистого — і тому вселюдського — досвіду.

У цих творах, що з них більшість Маланюк писав уже не молодим, людина не завжди виходить переможцем. Втрата рідного краю, втрата молодости, втрата особистого щастя, а навіть особистого спокою, показують їй, що безмежний всесвіт, перед яким їй треба вистояти, не завжди їй прихильний. Він часто ворожий до людини; і коли поет пише про цю ворожість — сили природи встають в його рядках багряно або чорно. Чим далі, тим похмуріше лягають мряки, тим чорніше змуриться обрій, тим багряніше реве вітер. Але це ще не остаточна трагедія: найгостріший біль щемить у серці тоді, коли простір цілком порожній, коли світла, сліпа голубинь не обіцяє і не загрожує.

Екзистенціальна ситуація людини в поезіях Маланюка це — те перехрестя вітрів, та головокружна точка, що її моряки називають трояндою вітрів. Можна знайти багато величі, багато суворої краси в житті троянди вітрів. Але людина мусить черпати великі, величні сили з дна своєї душі, що про них вона досі напевно й не знала, щоб остаточно не впасти під цими сухувійними вітрами.

У всесвіті Маланюка існує Бог. Він старозавітний: Бог пророків Ізраїля. Він частіше гнівається, аніж милує, частіше карає, аніж благословляє. Отож, в грізному вітрі або в смертельно-спокійному просторі людина молиться суворому Богові; її молитва часто також сувора, розгнівана, нетерпляча. Та є в людини ще друга надія, лагідніша й простіша — любов чоловіка до жінки. В крутовійній троянді вітрів або в холодному, порожньому просторі людина простягає долоні до іншої людини, і її долоні спрагнені лагідної і тихої злуки. Маланюк майстерний поет вишуканої любовної лірики. Коли він пише про кохання, зникають раптом чорні дерева і вагітний бодем вітер, а на їх місці народжується м'яка, усміхнена і добра природа. Буря перетворюється на весінній день, гнів переходить у злагоду. У деяких віршах, присвячених жінкам, щось дивне стається з Маланюком: він стає грай-

ливим, безжурним хлопцем, і тоді його особистість, так безпосередньо виявлена, набирає особливого чару. В своїх історіософічних поезіях Маланюк часто картає український народ за його жіночі прикмети, порівнюючи його з наложницею, що віддається ворогові. А проте в особистій ліриці поет чудово оспівує природу жінки, що обіцяє відпочинок і земну, атакістичну мудрість.

«Стилет чи стилос?» — таке питання поставив собі поет уже в першому вірші своєї першої збірки. Це протиставлення може стати за мотто до всієї його творчості. Стилет — це символ боротьби, символ дії. Це передусім повна і свідома відповідальність за страждання народу, а також усвідомлення і перевищення самого екзистенціального становища людини у всесвіті. Це вітер, рух, напружені м'язи, стиснений на рукояті п'ястук. Стилос — це світ мистецтва і краси; це перш за все — контемпляція задля самої себе. І далі, це світ захоплення гріховною красою (бож' всяка краса в таких поетів, як Маланюк — гріховна), світ теплих ночей, таємничих квітів, країна гіпнотичних кобр і золототілих дів. Це поетичний світ нюансів і півтонів; світ музики радше, ніж слова; світ натяку радше, ніж ствердження — світ Бодлера і французьких символістів. У творчості Маланюка стилет і стилос у вічних зустрічах. Часом поетові ніби хочеться поринути у те плесо, де мрія відображає сама себе, але свідомість обов'язку та відповідальності (чи точніше — свідомість як така) йому на це не дозволяє. І так Маланюк залишається поетом кристалічної свідомості. Він відмовляється від тих сфер, які так часто заманоють інших поетів-романтиків і їх наслідників — символістів, що до них Маланюк безумовно належав. У деяких творах він із світом стилоса межує, але зусиллям волі відвертається від нього.

Ця вірність крицевій мислі і діамантовій свідомості відбивається не тільки на тематиці, але і на формі більшості творів Маланюка. Його вірші не так наспівані, як ковані.

Українська народна поезія рідко впливає на творчість Маланюка (хоч часами як, наприклад, у віршах, присвячених Ахматовій, він майстерно використовує народну мелодику), бо народна пісня створює ту атмосферу ніжності (або хай буде — м'якості), з одного боку, та безжурності (або хай буде — анархії) — з другого, проти яких поет так бореться. Насправді муза Маланюка, хоч і зосереджена на чисто українських проблемах, — українська більше в тематичному, ніж у стилістичному вимірі.

Сильна метафоричність поетова завжди основана радше на твердому логічному мисленні, ніж на інтуїтивних асоціаціях. В нього поетичний образ мусить насамперед відображувати реальність. Образи Маланюка чіткі, ваговиті, мужні, заокруглені, відчутні — неначе вирізані ножом у твердому дереві. Проте, часто його образи перебільшують дійсність, вдаючися до бароккових гіперболізацій. Несподівані сполучення (що їх єдине завдання, на відміну від сполучень сюрреалістичних, підкреслити думку), які трапляються часто в Маланюка — також барокковий засіб.

Мелодика поезії Маланюка цілком свідомо підібрана для підкреслення змісту. В творах історіософічних, чи філософсько-особистих вона тверда, мужня, навмисне випрацьована, тяжка, хоч часом може аж надто риторична, «сварлива». З її допомогою поет майже завжди здобуває потрібні йому психологічні ефекти; часом вона шипуча і гнівна; часом сонорно-пророча; часом здушена, вистраждана; часом рубана, роблено кострубата. Неточні рими, згущена алітерація приголосних, неповноскладні рядки роблять враження бриластості і твердості. Але коли зміст ніжний, ліричний, замріяний — м'якшають образи і мелодія поезії починає спокійно пливати.

Маланюк — поет майстер, що найчастіше холодно і логічно підходить до поезії. Кожний його ефект тисячкратно обдуманий та уважно розплянований. Це, зрештою, видно з

Його творчої біографії: в нього не було раптових творчих зривів чи довгих мовчань. Він ніколи не заламувався, не переходив творчих криз, не переставав писати. Шляхом, наміченим уже в першій збірці, такій далекій від початківства, він впевнено йшов до останніх днів. Немає сумніву, що в певні періоди його творчості переважають одні риси над іншими, але зародки всіх цих рис можна вже відчувати в перших етапах його творчості. І всі вони з'єднані в одну цілість неймовірно сильною творчою особистістю поета.

КООРДИНАТИ

Том I

антологія сучасної
української поезії на заході

упорядкували:

Богдан Бойчук
і Богдан Т. Рубчак

вступна стаття

Івана Фізера

обкладинка роботи

Любослава Гуцалюка

В-во „Сучасність“

1969

Бібліографія

ВИБРАНА БІБЛІОГРАФІЯ МОНОГРАФІЙ, СТАТТЕЙ І РЕЦЕНЗІЙ ПРО ПОЕТІВ У ЦЬОМУ ТОМІ

I

ЮРІЙ КЛЕН

- Антонович-Рудницька Марина, «Юрій Клен – людина й поет», *Новий Шлях* (Вінніпег), 23 грудня 1957; 30 грудня 1957; 13 січня 1958.
- Burghardt Josefine, *Oswald Burghardt*. München, Verlag Ukraine, 1962.
- Гординський С., «Юрій Клен. Попіл імперій...», *Київ* (Філядельфія), VIII, ч. 5 (вересень–жовтень 1957), 217–219.
- Городиський О., «Юрій Клен – вояком», *Київ* (Філядельфія), IV, ч. 2 (березень–квітень 1953), 84–88; ч. 3 (травень–червень 1953), 150–153; ч. 4 (липень–серпень 1953), 200–205.
- Геркен Н., «Патриціянська поезія, або дві стихії в творчості Юрія Клена (Спроба характеристики збірки «Каравели»)», *Літаври* (Зальцбург), I, ч. 1 (квітень 1947), 32–44; ч. 2 (травень 1947), 34–51. Стаття передрукована, під назвою «Пам'яті Юрія Клена», в журналі *Визвольний шлях* (Лондон), XV, ч. 4 (квітень 1968), 474–489; ч. 5 (травень 1968), 585–600.
- Державин Володимир, «З останніх днів земного життя Юрія Клена», *Сучасна Україна* (Мюнхен), 2 листопада 1952; 16 листопада 1952.
- Державин Володимир, «Неопубліковані твори Юрія Клена», *Український самостійник* (Мюнхен), 7 січня 1951.
- Державин Володимир, «„Попіл імперій“ Юрія Клена і новітня спроба переоцінки його поезії», *Визвольний шлях* (Лондон), V, ч. 10 (жовтень 1958), 1175–1179; ч. 11 (листопад 1958), 1295–1299; ч. 12 (грудень 1958), 1407–1410; VI, ч. 1 (січень 1959), 94–104; ч. 2 (лютий 1959), 195–204. Ця праця – версія есею «Історична епопея Юрія Клена», що був друкований у журналі *Пороги* (Буенос-Айрес), чч. 14–22.
- Костецький Ігор, «Мій Юрій Клен», *Сучасність* (Мюнхен), VI, ч. 7 (липень 1966), 55–73.

Бібліографія

- Кошелівець Іван, «Зустрічі з Юрієм Кленом», *Українська літературна газета* (Мюнхен), III, ч. 11 (листопад 1957).
- Кравців Богдан, «Четвертий з п'ятірного грона», *Час* (Фюрт), 16 листопада 1947.
- Лавріненко Юрій, «З життя і праці О. Бурггарта – Юрія Клена», *Українська літературна газета* (Мюнхен), III, ч. 12 (грудень 1957).
- Лятуринська Оксана, «З розірваних сторінок», *Українська літературна газета* (Мюнхен), III, ч. 12 (грудень 1957).
- М. Е. [Евген Маланюк], «Пам'яті Освальда Бурггарта», *Літературно-науковий вісник* (Регенсбург), XXXII, ч. 1 (травень 1948), 43–46.
- Маланюк Євген, «Переборення неокласики», *Книга спостережень*, II Торонто, в-во «Гомін України», 1966, 420–426.
- Маланюк Євген, «Передмова». Юрій Клен. *Твори*, II. Торонто, Фундація імені Юрія Клена, 1957, 9–10.
- Маланюк Євген, «Слово в десятиліття. Юрій Клен», *Овід* (Чікаго), IX, ч. 8 (листопад 1958), 3–5.
- Маланюк Євген, «Юрій Клен», *Книга спостережень*. Торонто, в-во «Гомін України», 1962, 247–260.
- Марська В. [Марія Струтинська], «Спогад про Юрія Клена», *Свобода*, недільне видання (Джерсі Сіті), 17 травня 1952.
- Николин Б., «Юрій Клен», *Літаври* (Зальцбург), I, ч. 6 вересень–грудень 1947), 5–13.
- Овчаренко М., «Попіл імперій», *Овід* (Чікаго), VIII, ч. 11 (листопад 1957), 9–13.
- Полонська-Василенко Наталія, «Декілька спогадів про Юрія Клена», *Сучасність* (Мюнхен), VII, ч. 11 (листопад 1967), 36–39.
- Порський Володимир, «Про Юрія Клена», *Українська літературна газета* (Мюнхен), III, ч. 12 (грудень 1957).
- Тарнавський Остап, «Три поети еміграції», *Туга за мітом*. Нью-Йорк, в-во «Ключі», 1966, 105–113.
- Тарнавський Остап, «Юрій Клен. До двадцятиріччя з дня смерті». Григорій Костюк, ред. *Слово, збірник 3*. Нью-Йорк. Об'єднання українських письменників в екзилі, 1968, 354–366.
- Филипович Олександр, «Життя і творчість Юрія Клена», *Сучасність* (Мюнхен), VII, ч. 10 (жовтень 1967), 47–85.
- Чижевський Дмитро, «Юрій Клен, вчений та людина». Іван Кошелівець і Юрій Лавріненко, ред. *Збірник української літератур-*

Бібліографія

- ної газети. 1956. Мюнхен, Українське т-во закордонних студій, 1957, 157–166.
- Шевчук Гр. [Юрій Шерех], «Післямова». Юрій Клен. *Попіл імперій. Частина перша*. Фюрт–Нюрнберг. Мала бібліотека МУРУ, 1946, 19–23.
- Шерех Юрій, «Пам'яті поета», *Арка* (Мюнхен), I, ч. 6 (грудень 1947), 1–2.
- Шерех Юрій, «Поезія Юрія Клена», *Українські вісті* (Новий Ульм), 29 жовтня 1950; 16 листопада 1950.
- Повна бібліографія матеріалів про життя і творчість Юрія Клена буде поміщена в одному з чергових томів його *Творів*.

МАКСИМ ГРИВА

- Читач [Михайло Мухин], «VI. Максим Грива», *Сучасні українські поети*. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 77–81. Першодруку цієї статті ми не бачили.

ЮРІЙ ДАРАГАН

- [Без автора]. «Наша антологія. Юрій Дараган», *Київ* (Філядельфія), VII, ч. 3 (травень–червень 1956), 116.
- Кошар Ігор, «Творчість Юрія Дарагана», *Українські вісті* (Новий Ульм), 25 червня 1966.
- Лятуринська О., «Юрій Дараган», *Заграва* (Авгсбург), I, ч. 4 (1946), 47–48.
- Маланюк Євген, «Крізь бурю і сніг», *Студентський вісник* (Прага), IV, ч. 4 (квітень 1926), 10–12.
- Читач [Михайло Мухин], «Літературні нариси. IV. Юрій Дараган», *Самостійна думка* (Чернівці), V, ч. 5–6 (травень–червень 1935), 335–338. Передруковано в: Читач. *Сучасні українські поети*. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 60–64.
- Шаповал Микита, «Під білим парусом», *Нова Україна* (Прага), V, ч. 1–2 (січень–лютий 1926), 131–134.

ЄВГЕН МАЛАНЮК

- Бойчук Богдан, «Євген Маланюк та його доба. До сімдесятиріччя поета». Григорій Костюк, ред. *Слово*, збірник 3. Нью-Йорк, Об'єднання українських письменників в екзилі, 1968, 368–375.

Бібліографія

- Бойчук Богдан, «Майстер залізного слова», *Українська літературна газета* (Мюнхен), III, ч. 2 (лютий 1957).
- Г. С. [Святослав Гординський], «Євген Маланюк: Влада...», *Київ (Філядельфія)*, III, ч. 1 (січень—лютий 1952), 53—54.
- Галайчук Мая, «Історія України, очима Євгена Маланюка», *Овід (Чікаго)*, VIII, ч. 2—3 (лютий—березень 1957), 36—38.
- Гординський С., «Євген Маланюк. З нагоди появи Поезій», *Київ (Філядельфія)*, VI, ч. 2 (березень—квітень 1955), 64—68.
- Гридень К., [Михайло Мухин], «З минулих літ», *Сучасність* (Мюнхен), VIII, ч. 8 (серпень 1968), 38—48.
- Д. Д. [Дмитро Донцов], «Поет апокаліптичних літ», *Українець-Час* (Париж), 24 квітня 1955.
- Державин Володимир, «Поет епохи», *Наше життя* (Авгсбург), 2 лютого 1947.
- Державин Володимир, «Поет своєї епохи. Євген Маланюк: Влада...», *Український самостійник* (Мюнхен), 23 березня 1952.
- Дивнич Юрій [Юрій Лавріненко], «60-ліття Євгена Маланюка», *Українська літературна газета* (Мюнхен), III, ч. 2 (лютий 1957).
- ий [Ігор Костецький], «Первні поетичної влади», *Україна і світ* (Ганновер), ч. 12—13 (1954), 81—82.
- Клен Юрій, «Євген Маланюк. Земна мадонна...», *Вісник* (Львів), III, ч. 3 (березень 1935), 230—232.
- Клен Юрій, «Слово живе і мертве», *Вісник* (Львів), IV, ч. 11 (листопад 1936), 828—834. Хоч автор надав цій статті цілком полемічного характеру, спрямовуючи її проти політичних противників поета, все таки вона має вартість не тільки як документ доби, а також і як матеріал, сповнений цікавих спостережень про поетову творчість.
- Клен Юрій. «Ще раз про сіре, жовте і про Вісниківську квадригу», *Вісник* (Львів), III, ч. 6 (червень 1935), 419—426. Ця стаття цікаво наświetлює творче середовище вісниківців. Крім Маланюка, автор зупиняється на поезії Мосендза, Ольжича і Теліги.
- Костецький Ігор, «Євген Маланюк, шістдесятлітній», *Українські вісті* (Новий Ульм), 24 лютого 1957.
- Кошар Ігор, «Інтерв'ю з Е. Маланюком», *Українські вісті* (Новий Ульм), 2 жовтня 1966.
- Кравців Богдан, «За державну бронзу», *Вісник ООЧСУ* (Нью-Йорк), IX, ч. 2 (лютий 1955), 36—37.

Бібліографія

- Кравців Богдан, «Лірика Євгена Маланюка», *Сучасність* (Мюнхен), VIII, ч. 8 (серпень 1968), 50–58.
- Łobodowski Józef „Ostatnia wiosna Malaniuka“, *Kultura* (Париж), ч. 141–142 (липень–серпень 1959), 41–49. Переклад Остапа Тарнавського, поміщений в *Українській літературній газеті* (Мюнхен), V, ч. 9 (вересень 1959).
- Łobodowski Józef, „Poezija Jewhena Malaniuka“, *Kultura* (Париж), ч. 96 (жовтень 1955), 32–46. Скорочений переклад появився в *Українських вістях* (Новий Ульм), 24–27 листопада 1955.
- Луців Л., «Євген Маланюк. Влада...», *Свобода*, недільне видання (Джерсі сіті), 7 квітня 1952.
- Мухин М., «Євген Маланюк. Стилєт і стилос...», *Нова Україна* (Прага), IV, ч. 6 (червень–липень 1925), 172–173.
- Приходько Віктор, «Євген Маланюк» (фрагменти із «Щоденника»), *Свобода* (Джерсі Сіті, 24 травня 1968).
- Рубчак Богдан, «Вогненний голос, що між нами», *Овід* (Чикаго), VIII, ч. 4 (квітень 1957), 13–15.
- Семененко Олександр, «Там, де була юність...», *Сучасність* (Мюнхен), VIII, ч. 8 (серпень 1968), 32–37.
- Славутич Яр, «Історіософія Євгена Маланюка». Яр Славутич, ред. *Північне сяйво, Альманах III*. Едмонтон, в-во Слаута, 1966, 123–129.
- Тарнавський Остап, «Євгенові Маланюкові – 60 літ», *Листи до приятелів* (Нью-Йорк), V, ч. 6 (червень 1957), 8–9.
- Тарнавський Остап, «Три поети еміграції». Див. ЮРІЙ КЛЕН.
- Теліга Олена, «Євген Маланюк: Перстень Полікрата...», *Вістник* (Львів), VI, ч. 7–8 (липень–серпень 1939), 591–593.
- Читач [Михайло Мухин], «Літературні нариси. III. Євген Маланюк», *Самостійна думка* (Чернівці), V, ч. 4 (квітень 1935), 251–278.
- Передруковано в: Читач *Сучасні українські поети* Чернівці, Ві-біліотека «Самостійної думки», 1936, 32–59.
- Шерех Юрій, «З критичного щоденника. 1. Влада се — серце», *Нові дні* (Торонто), IV, ч. 44 (жовтень 1953), 9–10.

ЛЕОНИД МОСЕНДЗ

- [Без автора], «Мосендз в листах (3 листів Л. Мосендза до Арсена Шумовського)», *Літературно-науковий вісник* (Мюнхен), XXXIII, ч. 2 (січень–лютий 1949), 191–204.

Бібліографія

- Герич Юрій, «Як постав Горотак (З приводу десятої річниці смерті Мосендза)», *Українська літературна газета* (Мюнхен), IV, ч. 11 (листопад 1958).
- Іванис Василь, *Родовід Л. М. Мосендза і його останні листи*. Новий Ульм, 1961.
- Клен Юрій, «Ще раз про сіре, жовте і про Вістниківську квадригу». див. ЄВГЕН МАЛАНЮК.
- Кравців Богдан, *Леонід Мосендз і його «Останній пророк»*. Нью-Йорк—Торонто, 1960. Це відбитка вступної статті до роману *Останній пророк*. Торонто, Діловий комітет для видання творів Л. Мосендза, 1960, V—XXXII. Хоч цей вичерпний есей присвячений передусім прозі Мосендза, автор також широко обговорює його поезію.
- Маланюк Євген, «Леонід Мосендз (В п'яту річницю смерті)», *Книга спостережень*. Торонто, В-во «Гомін України», 1962, 243—246.
- Нитрицький Л. [Григор Лужницький]. «Леонід Мосендз», *Новий час* (Львів), 2 травня 1937.
- Подебрачанка. «Новітній Берладник», *Визвольний шлях* (Лондон), VI, ч. 12 (грудень 1959), 1355—1360.
- Подорожній [Михайло Мухин], «Жмут спогадів про Л. Мосендза», *Промінь* (Мюнхен), 15 квітня 1949.
- Славутич Яр, «Леонід Мосендз», *Америка* (Філадельфія), 6 січня 1950.
- Таманський Леонід, «З останніх років життя Мосендза», *Українська літературна газета* (Мюнхен), V, ч. 1 (січень 1959); ч. 2 (лютий 1959).
- Читач [Михайло Мухин], «Літературні нариси. II. Леонід Мосендз», *Самостійна думка* (Чернівці), V, ч. 2—3 (лютий—березень 1935), 154—167. Передруковано в: Читач. *Сучасні українські поети*. Чернівці, Вібліотека «Самостійної думки», 1936, 17—31.

ОЛЕКСА СТЕФАНОВИЧ

- [Без автора], «О. Стефанович», *Обрії* (Нью-Йорк), I, ч. 3—4 (липень—серпень 1951).
- Бургардт О. [Юрій Клен], «Олекса Стефанович: Stephanos I...», *Вістник* (Львів), VII, ч. 7—8 (липень—серпень 1939), 593—595.
- Мазуренко Галя, «Олекса Стефанович. Поезії...», *Літературно-науковий вістник* (Львів), XXVI, ч. 4 (квітень 1927), 376—377.

Бібліографія

Маланюк Євген, «Олекса Стефанович — Поезії...», *Книга спостережень II*. Торонто, в-во «Гомін України», 1966, 414—417.

Читач [Михайло Мухин], «Літературні нариси. V. Олекса Стефанович», *Самостійна думка* (Чернівці), ч. 5—6 (травень—червень 1935), 338—349. Передруковано в: Читач. *Сучасні українські поети*. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 65—76.

ЮРІЙ ЛИПА

Об'ємиста бібліографія матеріалів про Юрія Липу подана в статті: Лев Биковський, «До справи пізнання життя і творчості Юрія Липи», *Нові дні* (Торонто), XVII, ч. 200 (вересень 1966), 9—15. Крім того, подаємо наступне:

[Без автора], «Наша антологія. Юрій Липа», *Київ* (Філадельфія), V, ч. 5 (вересень—жовтень 1954), 206.

Капніст Наталія, «Юрій Липа», *Обрій* (Нью-Йорк), I, ч. 2 (червень 1951).

М. Е. [Євген Маланюк], «Біо-бібліографічний нарис». Юрій Липа. *Поезія*. Торонто, накладом Українського лікарського товариства Північної Америки, 1967, 261—264.

Маланюк Євген, «Юрій Липа — поет», *Книга спостережень*. Торонто, в-во «Гомін України», 1962, 225—238.

Мухин Михайло, «Яснозбройний Юрій». Юрій Липа. *Поезія*. Торонто, накладом Українського лікарського товариства Північної Америки, 1967, 265—275. Передрук з журналу *Київ* (Філадельфія), IV, ч. 1 (січень—лютий 1953). У своїй бібліографії, Биковський помилково назвав цю статтю «Ясноволосий Юрій».

Стебельський Б., «Юрій Липа». *Поезія*. Торонто, накладом Українського лікарського товариства Північної Америки, 1967, 276—280. Передрук.

Читач [Михайло Мухин], «Літературні нариси. I. Юрій Липа», *Самостійна думка* (Чернівці), V, ч. 1 (січень 1935), 67—76; ч. 2—3 (лютий—березень 1935), 151—153. Передруковано в: Читач. *Сучасні українські поети*. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 5—16.

Бібліографія

ГАЛЯ МАЗУРЕНКО

- Грицай Остап, «Гая Мазуренко. Снігоцвіти...», *Пробоем* (Прага), VIII, ч. 12 (грудень 1941), 731–734. Ця досить обширна рецензія розглядає не тільки рецензовану книжку, а також три попередні збірки поетеси.
- Качуровський Ігор, «Поезія мислі (Гая Мазуренко, «Пороги»...», *Сучасність* (Мюнхен), I, ч. 3 (березень 1961), 115–116.

НАТАЛІЯ ЛІВИЦЬКА-ХОЛОДНА

- Кошар Ігор, «Інтерв'ю з Н. Лівичькою-Холодною», *Українські вісті*, 26 березня 1967.
- Мосендз Л., «Н. Лівичька-Холодна. „Вогонь і попіл”», *Вістник* (Львів), III, ч. 3 (березень 1935), 231–232.

МИКОЛА ЧИРСЬКИЙ

- Гридень К. [Михайло Мухин], «Микола Чирський», *Промінь* (Мюнхен), 30 травня 1948.
- Лащенко Олег, «Зі щитом. Поворот Миколи Чирського додому», *Вільне слово* (Торонто), 25 лютого 1967; 4 березня 1967. Первісна версія цієї статті, під тим самим заголовком, появилася в газеті *Наш клич* (Буенос Айрес), 3 травня 1962.
- Читач [Михайло Мухин], «Микола Чирський», *Сучасні українські поети*. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 82–87. Першодруку цієї статті ми не бачили.

ОКСАНА ЛЯТУРИНСЬКА

- Барка Василь, «Поезія Оксани Лятуринської», *Українська літературна газета* (Мюнхен), I, ч. 12 (грудень 1955).
- Бойко Юрій [Юрій Блохин], «Поезія Оксани Лятуринської», *Свобода* (Джерсі Сіті), 8 червня – 12 червня 1954.
- Дивнич Юрій [Юрій Лавріненко], «Оксана Лятуринська», *Сучасна Україна*, 4 жовтня 1953.
- Гайдай Олександр, «Оксана Лятуринська», *Самостійна Україна* (Чикаго), IV, ч. 1 (січень 1952), 4–7.

Бібліографія

- Глобенко Микола, «Стріла окрилена», *З літературознавчої спадщини*. Париж, Націоналістичне в-во в Європі, 1961, 235–240.
- М. Е. [Евген Маланюк], «Передмова». Оксана Лятуринська. *Княжа емаль*. Нью-Йорк–Торонто, Об'єднання українських письменників «Слово», 1955, 6–8.
- Шерех Юрій, «Semper fidelis», *Не для дітей*. Нью-Йорк, в-во Про-лог, 1964, 342–357.

ОЛЕНА ТЕЛІГА

- Бабій Олесь, «Олена Теліга і Олег Ольжич», *Свобода* (Джерсі Сіті), 23–29 квітня 1960.
- Бачинська-Донцова М., «Теліги (Жмут спогадів)», *Літературно-науковий вісник* (Регенсбург), XXXII, ч. 1 (травень 1948), 78–90.
- Гординський С., «Зустрічі з Оленою Телігою», *Свобода*, недільне видання (Джерсі Сіті), 2 березня 1952.
- Гридень К. [Михайло Мухин], «З недавнього минулого. Матеріали до життєпису Олени Теліги», *Везі* (Мюнхен), II, ч. 2 (зошит 1, 1948), 27–37. Цю статтю передруковано в газеті *Українське слово* (Буенос Айрес), 11–18 вересня 1955.
- Гридень К. [Михайло Мухин], «Олена Теліга (1907–1942)». О. Жданович, ред. *Прапори духа. Життя і творчість О. Теліги*. На чужині, в-во «Сурма», 1947, 125–138.
- Державин В., «Шлях до клясицизму (Олена Теліга. Душа на сторожі...». Борис Подоляк, ред. *МУР. Література. Мистецтво. Критика. Альманах I*. Мюнхен, в-во «Прометей», 1946, 183–186.
- Донцов Дмитро, *Поетка вогненних меж. Олена Теліга*. Торонто, коштом Олекси Тяжкого, 1953.
- Жданович О. [О. Штуль], «На зов Києва» О. Жданович, ред. *Прапори духа. Життя і творчість О. Теліги*. На чужині, в-во «Сурма», 1947, 139–171.
- Жданович О. [О. Штуль], «Останні дні Олени Теліги», *Наш клич* (Буенос Айрес), 18 лютого 1949.
- Клен Ю., «Ще раз про сіре, жовте і про Вістниківську квадригу». Див. ЕВГЕН МАЛАНЮК.
- Кравців Богдан, «Олена Теліга». Богдан Кравців, ред. *Обірвані струни. Антологія поезії поляглих, розстріляних, замучених і*

Бібліографія

- засланих 1920—1945. Нью-Йорк, Наукове товариство ім. Шевченка в Америці, 1955, 374.
- Лащенко Г., «Каменистий верх (Пам'яті Олени Теліги)», Київ (Філядельфія), III, ч. 4 (липень—серпень 1952), 201—207.
- Лащенко Г., «Перша зустріч з Оленою Телігою», Неділя (Ашаффенбург), 15 вересня 1946.
- Ледянський Сергій, «Зустрічі з Оленою Телігою», Державницька думка (Філядельфія), I, ч. 5 (1952), 49—56.
- Лятуринська Оксана, «Поезії Олени Теліги», Неділя (Ашаффенбург), 15 вересня 1946.
- Маланюк Євген, «Розповідь про Лену», Сучасність (Мюнхен), VIII, ч. 8 (серпень 1968), 17—19.
- Онацький Євген, «Олена Теліга», Наш ключ (Буенос Айрес), 18 лютого 1949.
- Читач [Михайло Мухин], «Олена Теліга», Сучасні українські поети. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 88—97. Першодруку цієї статті ми не бачили.
- Шевчук Гр. [Юрій Шерех]. «Без металевих слів і без зідхань даремних», Арка (Мюнхен), I, ч. 1 (липень 1947), 10—13.

ОЛЕГ ОЛЬЖИЧ

- Антонович-Рудницька М., «Ольжич у молодості». Яр Славутич, ред. Північне сяйво, Альманах III. Едмонтон, в-во Славути, 1966, 89—93.
- Бабій Ол., «Олена Теліга і Олег Ольжич». Див. ОЛЕНА ТЕЛІГА.
- Г. С. [Святослав Гординський], «О. Ольжич: Поезії...», Київ (Філядельфія), VIII, ч. 1 (січень—лютий 1957), 43—45.
- Гридень К. [Михайло Мухин], «З нотаток про О. Ольжича», Українське слово (Париж), 26 грудня 1954 — 30 січня 1955.
- Грицай Остап, «Ольжич — людина і поет», Самостійна Україна (Чикаго), XII, ч. 4 (квітень 1960), 2—9. Передрук.
- Державин Володимир, «Ліричне мистецтво О. Ольжича», Світання (Авісбург), I, ч. 4—5 (серпень 1946), 20—39.
- Державин Володимир, «Поетичне мистецтво Ольжича», Україна і світ (Ганновер), ч. 14 (1955), 53—57; ч. 15 (1955), 39—43.

Бібліографія

- Державин Володимир, «О. Кандиба-Ольжич як поет і науковий діяч», *Самостійна Україна* (Чикаго), XVIII, ч. 6–7 (червень–липень 1966), 3–6. Передрук.
- К-ий Іван [Іван Коровицький], «Поет замкненого серця», *Самостійна Україна* (Чикаго), XVIII, ч. 6–7 (червень–липень 1966), 10–12. Передрук. У цьому числі журналу вміщені також статті про Ольжича як ученого та політичного діяча.
- Клен Юрій, «Ще раз про сіре, жовте і про Вістниківську квадригу». Див. ЄВГЕН МАЛАНЮК.
- Лашенко Олег, «Передмова». Олег Ольжич. *Поетії. Книжка перша*. Нью-Йорк, видав Олег Лашенко, 1956, 5–11.
- Маланюк Євген, «Зовсім інші», *Книга спостережень*. Торонто, в-во «Гомін України», 1962, 322–340.
- Маланюк Євген, «О. Ольжич: РІНЬ...», *Книга спостережень II*. Торонто, в-во «Гомін України», 1966, 427–430.
- Маценко Павло, «О. Ольжич послідовник Е. Маланюка?», *Свобода* (Джерсі Сіті), 26 квітня 1968.
- Оглоблин-Глобенко Микола, «Олег Ольжич». *Історико-літературні статті*. Нью-Йорк–Париж–Мюнхен, Записки наукового т-ва ім. Шевченка, том 162, 1958, 70–77.
- Рецензент [мабуть, Михайло Мухин], «О. Ольжич: Рінь...», *Самостійна думка* (Чернівці), V, ч. 11–12 (листопад–грудень 1935), 676.
- Теліга Олена, «Сила через радість», *Вістник* (Львів), V, ч. 9 (вересень 1937), 649–650.
- Читач [Михайло Мухин], «О. Ольжич», *Сучасні українські поети*. Чернівці, Бібліотека «Самостійної думки», 1936, 103–108. Першому друку цієї статті ми не бачили.

II

ЛАВРО МИРОНЮК

- Мелешко Фотій, «Забутий поет», *Гомін України* (Торонто), 14 грудня 1963.

СТЕПАН МАСЛЯК

- С. І., «Поет і композитор Степан Масляк уже не живе», *Українські вісті* (Едмонтон), 26 вересня 1960.